GENERALUL IACOB ZADIK ÎN BUCOVINA (III)

ION FILIPCIUC

General Iacob Zadik in der Bukowina (III)

(*Zusammenfassung*)[*]

Der Text, den wir hier zum ersten Mal veröffentlichen, ist ein auf Kohlepapier maschinengeschriebenes Manuskript, im A4-Format (29,5 x 21,0 cm). Es hat 12 Seiten, hat die Signatur „Mss. 470" und befindet sich im Archiv des Nationalen Militärischen Museums in Bukarest. Das Manuskript trägt rechts oben einen rechteckigen Stempel mit dem Text „Schenkung Dr. Ioan Zadik" und einen ovalen Stempel mit dem Text „Bibliothek des Militärischen Zentralmuseums". Die Orthographie des Textes wurde genau behalten und die Ergänzungen in Klammern gesetzt.

Dr. Ion Zadik hat noch zwei Beiträge zum selben Thema verfasst, ohne das Datum und den Ort zu vermerken. Diese Beiträge enthalten mehrere Einzelheiten über das Leben und die Laufbahn des Generals Iacob Zadik und ihre Titel lauten: *General Iacob Zadik und die Wiederkehr der Bukowina zu Rumänien* (in „Analele Bucovinei", Rădăuţi–Bucureşti, V. Jahrgang, Nr. 1(10) [Januar–Juni] 1998, S. 21–29) und *Die rumänische Armee in Pokutien* (in „Analele Bucovinei",Rădăuţi – Bucureşti, V. Jahrgang, Nr. 2 (11) [Juli–Dezember] 1998, S. 367–368).

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, General Iacob Zadik, Manuskript, rumänische Armee, Vereinigung der Bukowina

Textul pe care îl publicăm[1], pentru prima oară, aici, este un manuscris dactilografiat, copie sub indigo, pe hârtie de format A4 (29,5 x 21,0 cm), 12 pagini, înregistrat „Mss. 470", păstrat în Arhiva Muzeului Militar Naţional din Bucureşti, cu ştampila dreptunghiulară „Donaţia dr. Ioan Zadik" şi ştampila ovală „Biblioteca Muzeului Militar Central", în dreapta sus. În transcriere, am păstrat ortografia textului, cu câteva completări marcate prin croşete […].

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

[1] Text stabilit de Ion Filipciuc. Revizia aparţine redacţiei „Analelor Bucovinei".

Analele Bucovinei, **XXIII**, *2* (47), p. 635 – 644, Rădăuţi – Bucureşti, 2016

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

De menţionat că dr. Ion Zadik a mai alcătuit încă două materiale cu acelaşi subiect, fără a fi precizat data şi locul redactării, cu mai multe amănunte despre viaţa şi cariera generalului Iacob Zadik, intitulate: *Generalul Iacob Zadik şi revenirea Bucovinei la România*, publicat în „Analele Bucovinei", Rădăuţi – Bucureşti, anul V, nr. 1(10) [ianuarie–iunie] 1998, p. 21–29, şi *Armata română în Pocuţia*, „Analele Bucovinei",Rădăuţi – Bucureşti, anul V, nr. 2 (11) [iulie–decembrie] 1998, p. 367–368.

Retrospectiva „Unirea Bucovinei" şi ostaşii români
Bucureşti, noiembrie, 1982

Moto: „*Ostaşii români au afirmat, de fapt, o cârmuire românească în Bucovina. Cetăţeni ai Bucovinei, puneţi pe drapelele regimentelor coroana făcută din cea mai frumoasă floare – recunoştinţa voastră."*

(Ion Nistor, 11 noiembrie 1919)

Evoluţia operaţiunilor de pe fronturile de luptă, din septembrie 1918, prefigura apropierea finalului războiului mondial. În Franţa, repetatele ofensive masive germane se izbeau de zidul inexpugnabil edificat de forţele Antantei pe Marne. Armatele franco-britanico-americane, puternic regrupate, trecând la o mare contraofensivă, au zdrobit rezistenţa inamică, reuşind să rupă aliniamentul de pe Somme şi să procedeze, apoi, la escaladarea liniei fortificate Siegfried. În nordul Italiei, diviziile austro-ungare nu mai puteau face faţă presiunilor trupelor italiene, premergătoare victoriei decisive de la Vittorio-Veneto.

Armata franceză de Orient, după ce străpunsese frontul din Balcani la Dobropolje şi obligase Bulgaria să semneze capitularea, înainta spre Dunăre, având drept obiective eliberarea Serbiei şi, în altă direcţie, atacarea trupelor germane din Muntenia. Marile unităţi engleze din Armata de Orient se îndreptau spre Adrianopol, cu misiunea să oblige Turcia a solicita armistiţiu.

În ansamblu, armatele aliate, asigurându-şi superioritatea iniţiativei, au constrâns forţele Puterilor Centrale să adopte tactica defensivă, cu replieri tot mai precipitate.

Prin Pacea de la Brest-Litovsk – 3 martie 1918 –, dintre Rusia leninistă şi Puterile Centrale, Frontul de Est se lichidase; trupele austriece, în parte, se dislocaseră pe frontul italian, iar cele ruseşti, spre Est. Bucovina – care fusese afectată serios de acest ultim aliniament, ca şi anterior de două fronturi, fiind de trei ori ocupată de ruşi, de trei ori reocupată de austrieci (1914–1917) – [îşi] recăpătase, aparent, liniştea. Administraţia austriacă, care pierdea progresiv controlul, în

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

culmea disperării, instaurase, totuşi, un regim dictatorial dintre cele mai absolutiste, jandarmii putând dispune arestări şi pedepse capitale fără judecată.

Pentru ilustrare, reproducem dintr-un interviu luat generalului Iacob Zadik în 1935: „Ai auzit de colonelul Fischer? A fost şeful de neagră pomină a[l] jandarmeriei în Bucovina. Numele lui s-a şoptit cu groază în toate casele de peste Molna. Spânzurătorile lui au legănat, în lungul drumurilor, trupurile române. Ei bine, această figură sinistră n-a crezut să-şi servească un glonţ, atunci când a văzut că totul e pierdut. Mi-a predat sabia şi s-a pus la dispoziţia mea".

Unităţile militare austriece, intrate în panică, se dispersau pe grupe, angajându-se în retrageri dezorganizate spre vest şi nord. Unele, metamorfozate în bande huliganice, recurgeau la acte banditeşti. Conjugate cu alte şleahte de răufăcători, au împânzit întregul ţinut, trecând la terorism, jafuri, atacuri prin oraşe, sate şi drumul mare. În atmosfera anarhică generalizată, s-a ivit iniţiativa, lăudabilă, a înjghebării gărzilor cetăţeneşti în câteva localităţi, care au activat benefic, evident, fără eficienţă, în ansamblu, până la sosirea trupelor române.

Către mijlocul lui octombrie 1918, victoria definitivă a aliaţilor bătând la uşă, prăbuşirea Imperiului Habsburgic devenise o certitudine. Consecinţa logică consta în dezmembrarea-i totală. Naţiunile interesate – din conglomeratul lui – începuseră să se agite. Legătura dintre Viena şi Cernăuţi nu mai funcţiona.

Mişcarea românească străbătea, atunci, clipe de criză. Marii români erau absenţi din Cernăuţi, Iancu Flondor, urmărit de siguranţa austriacă, stătea ascuns la Storojineţ; Ion Nistor era refugiat la Chişinău.

Dar iată, în momentul crucial de extremă încordare, a intervenit academicianul Sextil Puşcariu, parcă anume reîntors, cu câtva timp înainte, de pe frontul austro-italian la catedra sa universitară din Cernăuţi. Instantaneu, cutezător, [şi-]a alertat colegii şi cunoscuţii, care, mobilizaţi în consfătuiri clandestine, în casele dr. Bodea şi Alex. Hurmuzachi, au decis propulsarea unei viguroase acţiuni gazetăreşti, concretizată prin apariţia ziarului „Glasul Bucovinei", la 22 octombrie [stil nou]. Primul număr, redactat integral de Sextil Puşcariu, într-un scăpărător stil patriotic, cu articolul *Ce vrem?*, a fost salutat frenetic de unanimitatea românească, fericită, şi de majoritatea naţionalităţilor conlocuitoare.

În paralel, s-a organizat venirea vajnicului Iancu Flondor la Cernăuţi, succedată de reuniunea fulger a reprezentanţilor tuturor partidelor politice româneşti, care au convocat Marea Adunare, proclamată Constituantă, din 27 octombrie [1918], prezidată de părintele Bejan, preşedintele vechii Societăţi pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina.

Adunarea Constituantă a hotărât Unirea Bucovinei cu celelalte ţări româneşti, într-un singur stat naţional independent. S-a ales un consiliu de 50 de membri, care a delegat din sânul său un comitet executiv, în frunte cu Iancu Flondor, transformat apoi în guvern provizoriu al Bucovinei. Totodată – apreciindu-se enorma gravitate a stării de efervescenţă şi imposibilitatea unei

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

acţiuni eficace de redresare prin mijloace proprii –, s-a hotărât trimiterea aprigului Vasile Bodnărescu la Iaşi, pentru a solicita Guvernului Român ajutorul grabnic al armatei române. Prioritar, Iancu Flondor ceruse guvernatorului austriac Etzdorf predarea administraţiei Bucovinei, dar a fost refuzat.

Câmpulungenii au iniţiat trimiterea unei delegaţii la Fălticeni, pentru a înmâna o moţiune autorităţilor locale, privind solicitarea intervenţiei neîntârziate a armatei române. Oraşul Fălticeni a rezervat solilor bucovineni o călduroasă şi emoţionantă manifestaţie de simpatie, în fruntea căreia se aflau primarul I. Tatos şi generalul Ion Neculcea.

Statul român, receptiv la mesajul preşedintelui Iancu Flondor, a dispus, prompt, trimiterea Diviziei [a] 8-a şi a altor unităţi [militare], sub comanda generalului Iacob Zadik. Ordinul telegrafic al Ministrului de Război, general Hârjeu, din cabinetul Marghiloman, purtând nr. 1, din 5 noiembrie, orele 18, stipula eliberarea, fără întârziere, a localităţilor Iţcani şi Suceava, iar de aici, progresiv, a Bucovinei, urmând ca generalul Zadik să se pună în legătură cu Guvernul Naţional din Bucovina. În „Studii şi materiale de istorie”, din 1958, Vasile Livianu menţionează ordinul Guvernului Marghiloman de trimitere a trupelor române în Bucovina.

Pe fundalul înfiorătorului spectacol din Bucovina, se profila acum, predominant, nobila misiune a armatei române, învăluită în superba mantie a salvgardării, aducătoare de linişte şi pace.

Dată noua situaţie extremă, văzută prin perspectiva victoriei Antantei, conducerea României – invitată – a decis reluarea legăturilor iniţiale cu aliaţii, în pofida Tratatului de pace separată cu Germania, de la Bucureşti, din mai 1918, devenit ca atare caduc. De drept, nici nu intrase în vigoare, deoarece Regele refuzase să-l semneze. Consecutiv, guvernul Marghiloman a demisionat, în seara de 5 noiembrie, după expedierea ordinului de intrare a armatei române în Bucovina. Noul guvern s-a constituit de Generalul Coandă. Generalul Zadik, judecând situaţia, a dispus telefonic maiorului Anton Ionescu – comandantul Companiei 5 Grăniceri, aflată pe graniţă – să elibereze, chiar în acea noapte [de] 5/6 noiembrie [1918], Iţcanii şi Suceava. După un marş forţat, cu anihilarea unor uşoare rezistenţe, la orele 5 dimineaţa, grănicerii au intrat în Suceava. Prealabil, se eliberase Iţcani. Tot în noaptea [de] 5/6 noiembrie, comandantul Diviziei a lansat ordinul de efectuare a mobilizării, în zilele de 6 şi 7 noiembrie. S-a transmis, apoi, unităţilor ordinul de operaţii, care stabilea formarea a trei detaşamente: Dragoş, Suceava, Alexandru cel Bun şi a sectoarelor de acţiune.

În zorii zilei de 8 noiembrie 1918, detaşamentele pline de însufleţire, comandate de generalii Ion Neculcea, Aristide Lecca, col. D. Gheorghiu, având[u-l] în frunte pe generalul Zadik, au descălecat pe teritoriul Ţării de Sus [a Fagilor], prin punctele de frontieră Mihăileni, Burdujeni, Cornu Luncii, în atingerea obiectivelor. Avioane, zburând deasupra încântătoarelor meleaguri

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

bucovinene, au aruncat proclamaţia generalului Zadik: „Răspunzând la chemarea Consiliului Naţional Bucovinean, armata română a păşit pe pământul marelui Voievod Ştefan pentru a ocroti viaţa, avutul şi libertatea locuitorilor […]".

N. Iorga, în „Neamul românesc", 1917–1918, scria: „Generalul Zadik a publicat o frumoasă proclamaţie către Bucovina". Ziarul „Neamul românesc", din 8 noiembrie, a înserat articolul Neamul românesc, de N. Iorga: „Ostaşii români sunt în Bucovina neamului românesc. În fruntea lor, pare că pluteşte umbra marelui Domn, care de un veac era rob al străinului pe pământul celei mai drepte şi vechi moşteniri a lui. Moldova lui Ştefan cel Mare e astăzi întregită".

„Glasul Bucovinei" a salutat sosirea armatei române: „Bine aţi venit! În mormântul său, s-a deşteptat voievodul, după 500 de ani, chinuit de visuri urâte de mai bine de un veac. L-au trezit tropote de cai, pe care le-a recunoscut. Vin arcaşii mei. Armatele române au intrat în Bucovina… Umbra lui Ştefan binecuvântează poporul său…"

Postul de comandă al trupelor noastre s-a mutat la Suceava. Generalul comandant, statul major şi ostaşii au fost întâmpinaţi cu ovaţii şi flori de cetăţeni şi inimosul primar, dr. Eusebie Popovici. În *Albumul Cetăţii de Scaun*, din 1913–1924, generalul a consemnat, la 8 noiembrie: „Aici încetează dominaţia habsburgică. Fini[t] Austria [!]".

La trecerea prin Iţcani, [la data de] 8 noiembrie, generalul Zadik s-a întâlnit cu reprezentanţii Consiliului Naţional [Român], dr. Gheorghian şi Aurel Popescu, veniţi cu mesajul preşedintelui Iancu Flondor, de chemare imediată a armatei române. Ambii erau travestiţi în haine zdrenţuite, pentru a evita suspiciunile anarhiştilor care controlau traseul Cernăuţi–Iţcani. Aspectul lor, însă, neprezentând încredere, organele militare de la comandament i-au reţinut. Insistenţele depuse au condus la primirea lor de general, sub supraveghere. Pe moment, dr. Gheorghian şi-a sfâşiat gulerul, iar generalul, intuind că se găseşte în faţa unui mistificator sau nebun, era gata să dea ordine în consecinţă, când „nebunul" desface, din gulerul rupt, scrisoarea preşedintelui (Din „Universul literar", 1930). După îmbrăţişarea emoţionantă, au fost invitaţi de general să-l însoţească pe parcursul înaintării trupelor.

Marşul detaşamentelor a decurs normal, fără vărsare de sânge, bubuit de tunuri sau păcănit de mitraliere. Pretutindeni, în oraşe, comune, sate, oştenii români s-au bucurat de primiri călduroase şi impresionante manifestări de simpatie. Ofiţerii români din fosta armată austriacă, cu drapele tricolore şi flori, întâmpinau coloanele şi solicitau alăturarea lor la patrioticele acţiuni eliberatoare.

La 10 noiembrie, seara, trupele atinseseră o linie la sud de Prut, grupându-se pe trei direcţii spre Cernăuţi. A doua zi, 11 noiembrie, Detaşamentul „Alexandru cel Bun" a trecut la nord de Prut, iar Detaşamentul „Suceava", la marginea de sud-vest de Cernăuţi. Detaşamentul „Dragoş", la orele 14, a intrat triumfător în Cernăuţi. Piaţa Unirii clocotea de uralele mulţimii. Consiliul Naţional [i-]a

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

întâmpinat aclamând pe generalul Zadik, colonelul Rovinaru, ofiţerii Statului Major şi unităţile detaşamentului. Generalul este ridicat pe braţe de ofiţerii români din fosta armată austriacă şi purtat în alai. În atmosfera sărbătorească, dar tensionată, datorită derulării operaţi[uni]lor trupelor, la Palatul Naţional s-a desfăşurat recepţia oficială omagială a generalului Zadik – reprezentantul României – de către preşedintele Iancu Flondor, reprezentantul Bucovinei.

Iancu Flondor a spus: „Domnule General, ca preşedinte al Consiliului Naţional, beneventez falnica oaste română la intrarea ei în Bucovina. Suntem pe cale să întregim iarăşi moştenirea marelui Domn Ştefan – România Mare… Daţi-mi voie să vă beneventez, aşa cum o fac doi fraţi iubitori, care, după o lungă şi dureroasă despărţire, se întâlnesc. O fac deschizând braţele, strângându-vă la piept…”

Jur împrejur, ochii lăcrămau.

Generalul a răspuns: „În urma dorinţei Consiliului Naţional al Bucovinei, Ţara României a adus ajutorul armatei pentru ca liniştea acestei ţări să nu fie turburată. Aduc salutul cu iubire frăţească, pot spune iubire de mamă, al României libere… Pentru despărţirea Bucovinei a trebuit să curgă sânge şi să cadă un cap de Domn, pentru reîmpreunarea ei, n-a curs niciun pic de sânge…”

Îmbrăţişarea celor doi mari demnitari a fost clipa celei mai mari înălţări sufleteşti. O adevărată ambianţă năpădită de explozii emoţionale. Ziua de renaştere şi triumf a Bucovinei libere.

Domnitorul Grigore Ghica a ispăşit cu viaţa împotrivirea categorică, pornită din înaltele sale prerogative, la odiosul târg al vânzării Bucovinei (atunci Cordunul) către austrieci, de generalul rus Rumiantzow, cu o tabacheră de aur şi 500 de galbeni. Tranzacţie întărită de Sublima Poartă pe preţ de 15 012 piaştri şi 20 [de] parale.

Pentru continuarea operaţiilor, prin derogare de la prohibiţiunea din armistiţiul semnat la Compiégne, la 11 noiembrie, comandamentul trupelor a primit dezlegare din partea generalului Prezan – şeful Marelui Stat Major. Astfel, eliberarea s-a întins până la Nistru, desăvârşindu-se efectiv pe întreaga Bucovină, în hotarele ei istorice. Unităţi austriece din 2–3 regimente, sub comanda arhiducelui Wilhelm, care staţionaseră la Cernăuţi şi în sectorul nordic – pentru a evita un eventual impact cu armata română –, s-au retras dezorganizat spre Galiţia. N. Iorga, în *Însemnări*, a notat: „A fost prins arhiducele Wilhelm, care la Cernăuţi complota să se facă rege al Galiţiei. Secretarul lui Nistor îmi spune că Wilhelm de Austria, închis la Căldăruşani, e un tânăr de vreo 20 de ani, sfios şi fără calităţi.”

Prin completarea unităţilor, au mai descins în Bucovina comandanţii de brigadă general Alexandru Văitoianu şi coloneii Nicolae Samsonovici, Petre Cănciulescu, Liciu, A. Lupaşcu, Polţer. Evenimentele evaluate au demonstrat în profunzime comportamentul pilduitor, ţinuta majestoasă, disciplina impecabilă a străluciţilor ostaşi. Conduşi cu tact şi luciditate de ofiţeri distinşi, au reuşit să-şi

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

impună autoritatea, apropiindu-se de sufletul localnicilor. Sub scutul soldatului român, s-a putut susţine – în toată libertatea – voinţa de a trăi o viaţă raţională. Meritul a revenit ostaşilor români. Ei s-au făcut cunoscuţi, pe aceste plaiuri fermecătoare, nu atât prin faptele de arme ce-i acoperise[ră] de lauri la Oituz – fiindcă aici n-au avut de luptat cu un inamic –, cât prin mijloace paşnice. Au mânuit, drept arme, sublime acte de înfrăţire, de lămurire a condiţiilor de amalgamare a umanismului cu sentimentele patriotice a[le] tuturor minorităţilor etnice, în vederea realizării numitorului comun indispensabil gingaşului proces unificator. Armata a promovat o nouă viaţă, de regenerare şi reînflorire pe tot cuprinsul ţinutului. Un impuls deosebit s-a resimţit, binefăcător, şi pe teren social-cultural. S-a acordat o atenţie specială studenţimii, delegaţi ai armatei participând activ la întrunirile ei. Cu un tren special organizat de armată, studenţii au întreprins un turneu instructiv şi de înfrăţire în toată România Mare. Cercul studenţesc „Arboroasa”, în semn de recunoştinţă, l-a numit pe generalul Zadik „membru onorar”.

Declaraţiile şi amintirile conducătorilor implicaţi în monumentala operă constituie elocvente piese documentare, fundamentale pentru statuarea veridicităţii istorice. Realitatea a evidenţiat excelent caracterul eliberator, conţinând elementele lui specifice. Veridicul s-a impus cu forţa magică a combaterii irealului.

Generalul Zadik, animat de trainice simţăminte, a consacrat şi o intensivă activitate pe eşichierul politic-naţional, militând asiduu, alături de Iancu Flondor, Sextil Puşcariu, de ceilalţi luptători băştinaşi, de masele populare, la pregătirea şi organizarea Congresului General al Unirii. Relaţii de excepţie statornicise cu înfocatul patriot Ion Nistor, reîntors din pribegie la 23 noiembrie, împreună cu ceilalţi bucovineni refugiaţi.

Memorabila şedinţă a Congresului, „chemată să întoarcă destinul unui neam”, scria prof. Marmeliuc, a avut loc la 28 noiembrie 1918, în impunătoarea Sală Sinodală, de marmură albă, a Palatului Mitropolitan. Au participat membrii guvernului provizoriu, membrii Consiliului Naţional, în frunte cu părintele Bejan, Iancu Flondor, Ion Nistor, părintele Gh. Şandru, generalul Iacob Zadik, înconjurat de ofiţerii comandamentului, ofiţerii bucovineni, Mitropolitul de Repta, în mijlocul clerului, reprezentanţii administraţiei de stat, delegaţii ţărănimii, delegaţii muncitorimii. Dintre naţionalităţile conlocuitoare, erau prezenţi polonii, germanii şi un grup de ucraineni.

Părintele Bejan, apoteozând ziua dreptăţii, [i-]a salutat pe reprezentanţii vitezei armate române, ce a întins o mână de ajutor în clipele de cea mai grea cumpănă, a salutat întreaga asistenţă, după care a propus ca preşedinte al Congresului pe Iancu Flondor şi secretar, pe Radu Sbiera.

Următor expunerilor epocale pronunţate de preşedintele Iancu Flondor şi academicianul Ion Nistor, într-un entuziasm delirant, membrii Congresului, în unanimitate, au ratificat hotărârea de unire luată de Constituanta din 27 octombrie

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

1918 şi au votat Unirea Bucovinei cu Patria Mamă. Din cutremurătoarea *Rezoluţiune* a Congresului, reproducem un alineat evocator al îndurărilor bucovinenilor în seculara asuprire austriacă: „În scurgere de 144 ani, bucovinenii au luptat ca nişte mucenici pe toate câmpurile de bătălie din Europa, sub steag străin, pentru menţinerea şi mărirea asupritorilor lor şi ei, drept răsplată, aveau să îndure izgonirea limbii din viaţa publică, din şcoală, din biserică; […] prin strâmbătăţi şi persecuţii, se căuta înstrăinarea firii şi învrăjbirea cu celelalte neamuri, cu care voia să trăiască ca frate; poporul băştinaş a fost despoiat în mare parte de vechea moştenire…”.

Unirea a fost legiferată prin Decretul din 18 decembrie 1918, dat în Bucureşti, şi pecetluită, pe plan internaţional, de Tratatul de Pace încheiat la Saint Germain, în 10 septembrie 1919, semnat de România la 9 decembrie 1919. Conform *Micului dicţionar enciclopedic*, ediţia a II-a, 1978, „în 1940, [însă], partea de nord a Bucovinei a intrat în componenţa U. R. S. S.”

Partea de sud a Bucovinei, reprezentată prin vastul judeţ Suceava, este investită cu toate drepturile şi îndatoririle izvorâte din măreţele fapte ale anului 1918. Actul Unirii nu se apreciază în dimensiuni spaţiale, ci cu gradul de tărie al significaţiei istorice, a[l] voinţei naţionale şi a[l] sentimentelor poporului. Un om de stat francez spunea: „*Les peuples ne se mesurent pas à leur taille, mais à leur volonté*”.

Prin conlucrarea activă la conducerea treburilor, prin prestigioasele linii directoare trasate, prin abilitatea remarcabilă în soluţionarea delicatelor probleme ale minorităţilor etnice, generalul Zadik a dat misiunii sale o dimensiune ce depăşea cu mult domeniul militar. El a fost confruntat cu întregul evantai al problemelor majore din procesul transformării Bucovinei robite, în Bucovina dezrobită.

Ministrul Nistor, într-o scrisoare oficială, din mai 1919, s-a exprimat: „Ce însemnătate are generalul Zadik pentru Bucovina, cum s-a introdus în treburile noastre, cum se bucură de încrederea tuturor!”

Extragem din scrisoarea Epitropiei Comunităţii israelite din Cernăuţi, adresată generalului Zadik: „Prin cedarea cu împrumut a 10 vagoane [de] grâu, aţi adus Epitropiei un serviciu de nepreţuit, i-aţi făcut cu putinţă a aproviziona populaţia evreiască cu azimă. Pentru această faptă umană şi mărinimoasă, în numele întregii populaţiuni evreieşti, vă exprim mulţumirile cele mai sincere şi devotate. Preşedinte: dr. Vander”.

„Revista Unirii”, nr. 5/1919, a publicat articolul *Generalul Iacob Zadik*, [în care se scrie]: „ Prin înalta sa înţelegere, a dat dovadă de multă pricepere pentru problemele privitoare la naţionalităţile conlocuitoare. Un spirit larg, mintea luminată, diplomatul abil […]. Prin faptele sale mari […] şi-a înscris numele în cartea veşniciei cu litere de aur…”.

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

„Glasul Bucovinei” a scris [în articolul] *Generalul Zadik şi ţăranii*: „Prin tactica sa desăvârşită, cucereşte inimile ţăranilor ce-i cer ajutorul şi sfatul”.

N. Iorga, în *Însemnări zilnice, 1917–1918,* a notat [şi el]: „Generalul Zadik este un om isteţ şi dibaci”.

La 11 noiembrie 1919, bucovinenii au organizat o amplă sărbătorire, cu lansarea unui sclipitor manifest, semnat de ministrul Nistor, senatori, deputaţi: „Iubiţi cetăţeni! În ziua de 11 noiembrie 1919, se împlineşte un an de când regimentele Diviziei a 8-a, în frunte cu viteazul lor comandant generalul Zadik, au intrat în Bucovina şi au afirmat de fapt o cârmuire românească. Prin stăruinţa şi munca lor, au readus în sânul Moldovei pe cea mai frumoasă fiică ce fusese răpită de duşmanii neamului. Uniţi-vă în cuget şi simţire şi toată populaţia Bucovinei, indiferent de naţionalitate, cinstiţi ziua de 11 noiembrie, sfinţind-o ca pe o sărbătoare naţională”[!]

Generalul [Zadik], mulţumind, a încheiat: „Această manifestare îmi dă încredere nestrămutată că, în vremuri bune, precum în timpurile viforoase, zefirul, ca şi viscolul, vor aduce pe aripa lor, din toate colţurile Bucovinei, refrenul Trăiască România Mare”[!]

Manifestul citat simbolizează cel mai concludent probatoriu istoric, care conţine misiunea atribuită ostaşilor români intraţi în Bucovina şi rezonantele acte săvârşite.

Primarul Teofil Simionovici, pronunţând o alocuţiune, a spus: „Reprezentanţii comunali ai oraşului Cernăuţi, voind să eternizeze momentul istoric, au hotărât să-şi manifeste bucuria şi recunoştinţa faţă de glorioasa armată şi viteazul ei comandant, denumind de acum încolo Str. Francisc în Str. 11 Noiembrie şi Str. Sencovici în Str. General Iacob Zadik” („Revista Unirea”, nr. 3 / 1919).

Ar fi de dorit, pentru eternizarea reală a momentului istoric, să se transpună denumirile [şi] pe străzile municipiului Suceava.

Legătura istorică cu Unirea Bucovinei a mai atras înnobilarea generalului Zadik cu înaltul titlu de merit „Cetăţean de Onoare”. I s-a conferit şi Ordinul „Ferdinand”, legiferat în 1930, pentru contribuţia, în mod deosebit, la realizarea Unirii tuturor românilor. Profesorul Procopovici a scris: „Unirea Bucovinei hotărâtă de Constituantă a fost realizată prin intrarea armatei în Bucovina”.

Altă însărcinare de seamă, adăugată la bogatul palmares al destoinicilor ostaşi, a survenit în mai 1919, când guvernul român a ordonat Diviziei [a] 8-a, completată cu unităţi suplimentare, să intre în Pocuţia, pentru a controla calea ferată Horodenca-Colomea-Sighetu Marmaţiei, a face legătura cu aripa dreaptă a polonilor, precum [şi] a ocroti viaţa şi avutul populaţiei de acolo. Trupele române, comandate de generalul Zadik, grupate pe trei coloane, conduse de coloneii Daşchievici, Răuţoiu, Cănciulescu, au păşit, la 24 mai 1919, orele 4 dimineaţa, pe pământul Pocuţiei, cuprinzând în trei zile obiectivele ordonate.

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

În 26 mai 1919, misiunea se perfectase în desăvârşită ordine, unităţile austriece retrăgându-se spre nord. Prezenţa trupelor române a durat până la 18 august 1919, dată la care Pocuţia a trecut la Statul polon, potrivit Convenţiei de Pace de la Paris. Protocolul de predare către armata polonă s-a încheiat la Stanislas, pe 17 august 1919, între generalul Zadik, reprezentantul Statului român, şi generalul comandant al Armatei polone de sud-est, reprezentantul Statului polon. Apoi, generalul [Zadik] a lansat o proclamaţie la Colomea, prin care transmitea mulţumiri autorităţilor şi întregii populaţii din Pocuţia, pentru ordinea şi liniştea păstrate pe timpul staţionării armatei române. Evacuarea s-a efectuat între 18 şi 25 august 1919.

Merită subliniate momentele de înălţare sufletească, adâncă recunoştinţă şi mulţumire a populaţiei de toate naţionalităţile din Pocuţia, faţă de sprijinul acordat de Statul român şi de comportarea exemplară a trupelor române.

În *Studii şi materiale de istorie contemporană*, din 1958, [apărut sub egida] Academi[ei] R. P. R., prof. Eliza Campus relevă acţiunea armatei române din Pocuţia: „Încă în timpul desfăşurării Conferinţei de Pace de la Paris, s-au stabilit legături amicale între delegaţia poloneză şi delegaţia română. Pederewski şi Ion Brătianu şi-au făcut promisiuni în legătură cu viitoarele fruntarii. O altă acţiune comună, pusă la cale tot în 1919, a fost şi aceea întreprinsă de Divizia [a] 8-a română, de sub comanda generalului Zadik, care a făcut joncţiunea cu armata polonă. Dintr-o scrisoare adresată de delegaţia poloneză de la Paris către Ion Brătianu, reiese că se cerea „să se dea instrucţiuni generalului Zadik, în scopul de a stabili caracterul de colaborare cu totul prietenesc al României în calitatea sa de aliată a Poloniei”.

La împlinirea a şaizeci şi patru de ani de la magnificele realizări, aducem un vibrant şi arzător omagiu de recunoştinţă străluciţilor patrioţi bucovineni, falnicilor ostaşi români, corifeilor Iancu Flondor, Iacob Zadik, Ion Nistor, Sextil Puşcariu. Îmbinăm urarea fierbinte [cu cea] de conferire virtuosului popor bucovinean [a] mult dorite[lor] prerogative a[le] comemorării trecutului său, încărcat de gloria realipirii „colţului de ţară care mi-a fost mai drag” – [cum] spunea marele voievod Ştefan –, în hotarele statului naţional unitar român.

Lucrări consultate:

1. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, *România în primul război mondial*, [Bucureşti, Editura Militară], 1979;

2. *Zece ani de la Unirea Bucovinei, 1918–1928*, [Cernăuţi, Editura „Glasul Bucovinei”, 1928];

3. Ion Nistor, *Amintiri răzleţe din timpul Unirii*, Cernăuţi, 1938;

4. Ziarul „Glasul Bucovinei”;

5. Ziarul „Neamul Românesc”;

6. Revista „Unirea”, Cernăuţi, 1919.

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

7. Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. II, *Însemnări zilnice*, 1918–1919;
8. *Studii şi materiale de istorie contemporană*, Institutul de Istorie al Academiei R. P. R., vol. II, 1968;
9. Eliza Campus, *Din politica externă a României, 1913–1947*, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", 1980;
10. „Universul literar", Bucureşti, nr. 11, din 9 febr. 1930;
11. Revista „România militară", 1935.

BDD-A32832 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)